

בין המצרים (9)

עוג מלך הבשן מתרגז, אפילו בלי כוונה להרע, די ב'לטיפה' קטנה מידו הכבירה כדי להביא לתוצאות קשות. וכך, מכה קטנה של הקב"ה, "ברגע קטון עזבתיך" (ישעיה נד. ז), בכוחה להביא לחורבן נורא ואיום. אין זה אלא שבטך, מכה של הקב"ה בכבודו ובעצמו, כפי יכולתו ורצונו.

רב פינקוס זצ"ל בספרו "גלות ונחמה"

סיבת החורבן, חטאים או עוונות?

בדברי ה"רמב"ם" ב"יד חזקה", מוצאים שתי לשונות הנראות לכאורה כסותרות זו את זו, בהלכות בית הבחירה (פ"ז ה"ז) כותב הרמב"ם: אף על פי שהמקדש היום חרב בעוונותינו, חייב אדם במוראו, כמו שהיה נוהג בו בבנינו, ואילו בהלכות ערכין (פ"ח ה"ח) כותב: אין מקדישין ולא מעריכין ולא מחרימין בזמן הזה, שאין שם מקדש בחטאינו כדי לחזק את בדקו. והנה ידוע שעוונות הן זודונות ואילו חטאים הם שגגות, אם כן נמצא שישנה סתירה בדברי הרמב"ם, האם המקדש נחרב מחמת הזדונות או שמא מחמת השגגות? באר מרן הגר"ח קניבסקי זצ"ל: כדי שהמקדש יחרב המתין הקב"ה עד שהתמלאה סאתם של אבותינו בעוונות, עבירות שבמזיד, אולם כדי למנוע את בנינו מחדש, די בעם ישראל חוטאים בשוגג, ענין זה מדוקדק היטב בלשון הרמב"ם, ואף בלשון הפסוק בדניאל (ט. טז) "כי בחטאינו ובעוונות אבותינו ירושלים ועמך לחרפה לכל סביבותינו", בית המקדש לא נבנה מחדש בחטאינו, אולם סיבת חורבנו היתה בעוונות אבותינו.

ספר "ומתוך האור, בן המצרים"

לא היתה מלחמה מול היצר

וילכו בלא כח לפני רודף (א. ו)

הסביר בעל "ישמח משה": מה גרם להם להענש כך, כי הלכו "בלא כח לפני רודף". מי הוא הרודף? היצר הרע, שאין לך רודף גדול הימנו. ומי הוא? הכובש את יצרו, שאין לך גיבור יותר מהכובש את יצרו, וכך מתבאר הפסוק: "וילכו בלא כח", שלא שלטו ביצר הרע ולא כבשו אותו, לפיכך נפלו "לפני רודף", נפלו לפני היצר הרע, וחטאו, ולכן נענשו. ובדרך אחרת הסביר ה"ישמח משה", שענשם הקשה של בני דור חורבן בית המקדש הראשון היה מפני שלא ניסו להאבק מול היצר הרע. לא היה קשה לשכנעם לעבור עבירות. והדבר מבואר בפסוק: "וילכו בלא כח לפני רודף", הם הלכו עם היצר הרע בלא כוח, שהיצר לא אנסם בכח לעבור עבירות, אלא במעט פיתוי התפתו ועברו עבירות, ואפילו לא ניסו לכבוש את יצרם.

ספר "ומתוך האור, מגילת איכה"

עצם האבל מוכיח שירושלים היתה וקיימת!

כל המתאבל על ירושלים זוכה ורואה בשמחתה, ושאינו מתאבל על ירושלים, אינו רואה בשמחתה. (תענית ל:)

לכאורה הקשה הגאון בעל "חתם סופר", היה לגמרא לומר 'יזכה ויראה בשמחתה', לשון עתיד? אבל הענין הוא מטעם, שהנה חכמים הגידו שתשעה באב נקרא 'מועד', ואין אומרים תחנון, ולכאורה יפלא: למה יקרא 'מועד', וקרוב ה' לא הקריב במועדו? אך הנה, הבה נתבונן איך היתה כזאת, שזה קרוב לאלפיים שנה שכחנו כל טוב בעוונותינו, ועדיין לא נשכח ועדיין עפעפינו יזלו מים, מה שלא אירע כן לכל אומה ולשון אשר נאבדו מתוך הקהל, שכחו זכר טובתם ולא בכו בכי רב כמונו, בני ישראל. אך הסבר הדברים הוא, שזו נחמה גדולה שאין מקבלין תנחומין על החי, מה שאין כן מת, גזירה הוא שתשתכח מן הלב, ולכן האומות שאין להם תקוה לחזור למה שנאבד מהם, נשכח זכרם מפייהם, אבל אנו בני ישראל שמקווים ומצפים ליום שעתידי הקב"ה לירד למטה וחומת אש סביבו וחסדינו יחיו ויראו מטובו, על כן לא מקבלין תנחומין על החי. נמצא שזה האבל לנו לנחמה גדולה. ולכן תשעה באב הוא 'מועד' גדול, כי בו נדע ונשכיל שעתידינו אנו לחזור לקדמותנו, כימי נעורינו. כמה מדויקים לפי זה דברי חז"ל: "כל המתאבל הרי הוא זוכה", דהיינו מיד 'ורואה בנחמה', כי מה שמתאבל כשלעצמו, הוא תנחומים.

ספר "כמוצא שלל רב, בין המצרים" בשם החתם סופר

יד ה' היתה בם לרעה

החורבן, שלא כדרך הטבע

"בליל זה יבכיו ויילילו בני". ליל תשעה באב זמן המיועד לעורר לבכיה "על הקודש ועל המקדש". בכדי להתעורר לבכי מתוך הלב. צריך להקדים ולהתבונן בגודל ובמשמעות החורבן. כאשר מבינים היטב את הצרות והיסורים, מתעורר הלב לבכות. הענין הראשון העולה מתוך דברי חז"ל על החורבן, הוא גודלו ונוראותו של החורבן החורגים מתוך הטבע. במדרש מתוארים נהרות הדם שזרמו מעיר ביתר במשך שנים ארוכות, וערימות ההרוגים של צדיקי וחסידים ירושלים. כל התיאורים הללו מלמדים שמכת החורבן היתה במהלך של חוץ לגדר הטבע. הלימוד המיוחד מתיאורי החורבן הוא ש"מאת ה' היתה זאת", יד ה' היתה בנו להכותנו רח"ל. כל מעשה של הקב"ה נעשה על ידו כפי שרגיל הוא לעשות בכוחותיו העצומים והמופלאים. לא פחות! כי כך היא צורת עשייתו. כדי להבין זאת נצייר לעצמנו כיצד נראית הכאה אצל בשר בדם. אדם פשוט אינו מסוגל להכות אלא לפי יכולתו. לעומת זאת כאשר

איכה יעיב באפו ה' את בת ציון השליך משמים ארץ תפארת ישראל (איכה ב. א)

מדוע נקט הפסוק לשון עתיד באומרו "יעיב", לכאורה נכון היה לומר בלשון עבר. כאשר גלו ישראל, גלתה שכינה עמהם, כנאמר "עמו אנכי בצרה, אחלצהו ואכבדהו", ובכך בטוחים ישראל שתבוא את הגאולה. ובתוך הצרות והייסורים, הם רואים את גודל רחמיו יתברך. והנה על הפסוק "אז ישיר", הקשו מדוע נקט לשון עתיד ופירש רש"י: כשראה הנס עלה על לבו שישיר זו הכוונה באומרו "איכא יעיב באפו" בלשון עתיד, היינו שבשעה שעלה על לבו של הקב"ה להעיב, להאפיל ולהחשיך את בת ציון, אזי "השליך משמים ארץ תפארת ישראל", השליך את השכינה הקדושה שתהיה אף היא עמם בגלות. זהו מה שאמרו במדרש כאן (איכ"ר): שרבי ורבי יוחנן היו קוראים בפסוקים אלו ומתנחמים, כיון שאלו הם פסוקי נחמה שעניינם להראות את גודל חסדו ורחמיו של הקב"ה, שאף בעת הכעס וחרון האף "עמו אנכי בצרה" רב רובין זצ"ל בספרו "טללי אורות, איכה, בין המצרים

זוכה ורואה בשמחתה, לא לעתיד לבוא יש להבין: מהו שאמרו: "כל המתאבל על ירושלים זוכה ורואה בשמחתה", הרי בכל הדורות היו הרבה צדיקים שהתאבלו על ירושלים. ובודאי כל התנאים והאמוראים התאבלו על ירושלים כראוי, ואף על פי כן לא זכו לראות בבנין בית המקדש? זאת ועוד: ממה שאמר "זוכה" בלשון הווה, משמע שכבר עכשיו זוכים לשמחה. ומהי כוונת הדברים? יש לומר: אמר חז"ל (ברכות ח.): מיום שחרב בית המקדש, אין לו להקב"ה בעולמו אלא ארבע אמות של הלכה בלבד, והענין בזה, כי ארבע אמות של הלכה שעוסקים בהם בתורה הם כמו בית המקדש, וכפי שמצינו בחז"ל (מגילה כט.), שבתי כנסיות ובתי מדרשות נקראים מקדש מעט.

כי כאשר אדם עוסק בתורה, הקב"ה משרה עליו את שכינתו כמו בבית המקדש, כנאמר (אבות ג. ו): עשרה שיושבים ועוסקים בתורה שכינה שרויה ביניהם וכו' ומנין אפילו אחד שנאמר "בכל המקום אשר אזכיר את שמי אבוא אליך וברכתיך" הרי ראינו שעל ידי עסק התורה זוכים להשראת השכינה, כמו בבית המקדש. ספר "כמוצא שלל רב" בין המצרים

צער האבלים בונה את מקדש העתיד!
כתב רש"י (סוכה מא.): אבל מקדש העתיד שאנו מצפים בנוי ומשוכלל הוא יתגלה ויבוא משמים. שנאמר: "מקדש ה' כוננו ידיך" יש לשאול: ומי מכין את המקדש שיירד בנוי מן השמים? יש לומר: הבכיה והצער של אבל ציון המתאבלים על חורבנו, הם עֲצָמוֹת הבניה, וכאשר יגמר הבנין ויושלם, ירד שלם מן השמים. ספר "כמוצא שלל רב, בין המצרים"

הלכה: הוצאת דמי שביעית או חליפיו

יש המצדד שמותר להוציא דמי שביעית או חליפיו שביעית לחוץ לארץ. יש לצדד להקל להוציא פירות שביעית למקומות שספק אם יש בהם קדושת ארץ ישראל. גם פירות שהוצאו כבר לחוץ לארץ אין להעבירם שם ממקום למקום, כי כל שינוי מקום נחשב הוצאה חדשה. פירות שהוצאו לחוץ לארץ מותר להחזירם לארץ, ויש שאסר. יש הסוברים שפירות שביעית שהוצאו לחוץ לארץ אסור לאכלם שם, אלא צריך להחזירם לארץ ישראל ולאכסם שם, אך יש מתירים.

פתגם: הערכה הנה השוואה בין המצוי לרצוי
ספר "שמחלה"

חקירה: בגדי כהונה

לדעת שהם מצוה בעצמם, מצוה בעשייתן או בלבישתן (מנחת אשר שמות נב-א בתחילתו: מחלוקת ראשונים)
ספר "קובץ יסודות וחקירות"

סיפור: חיים ומוות ביד הלשון

מתנגדיו של הרמב"ם העלילו עליו עלילות שוא בפני השלטונות, וכאשר נתגלה דבר מזימתם, הובאו לדין ונגזר דינם לקצוץ את לשונם מפיהם. פסק עליהם רבי אברהם בן חסדאי את הפסוק בתהלים (עג. ג.): "שתו בשמים פיהם, ולשונם תיהלך בארץ".
ספר "חד וחלק" חלק ב' (דף קעט)

שבת שלום

יוצא לאור לרפואה שלימה של דינה בת מרים, הדסה אסתר בת רחל בחלא קטי, אברהם בן רבקה, מאיר בן גבי זווירה, אליהו בן תמר, ראובן בן איזא, ששא בנימין בין קארין מרים, ויקטוריה שושנה בת ג'ויס חנה, רפאל יהודה בן מלכה, אליהו בן מרים, שלמה בן מרים, שמחה ג'וזת בת אליז, אבישי יוסף בן שרה לאה, אוריאל נסים בן שלוה, אלחנן בן חנה אנושקה, רבקה בת ליהו, ריש'רד שלום בן רחל, נסים בן אסתר, מרים בת עזיזא, חנה בת רחל, דוד בן מרים, יעל בת כמונה, חנה בת ציפורה, ישראל יצחק בן ציפורה, יעל רייזל בת מרטין היימה שמחה. זיווג הגון: לאלודי רחל מלכה בת חשמה, ולציפורה לידיה בת רבקה, ליוסף גבריאל בן רבקה, למרים בת רבקה. הצלחה לחנה בת אסתר וליונתן מרדכי בן שמחה ברכה, זרע של קיימא ללבנה מלכה בת עזיזא וליאור עמיחי מרדכי בן ג'ייזל לאוני. לעילוי נשמת: אליהו בן זהרה, ג'ינט מסעודה בת ג'ולי יעל, שלמה בן משה, מסעודה בת בלח, משה בן מזל פורטונה. שמחה בת קמיר. מיכאל צ'רלי בן ג'ולייט אסתר.

יוסף גרמון כולל עקס לע בען
לכל עניני הדף נא לפנות במייל ל:
germon73@hotmail.fr
ניתן למצוא את העלון
www.kollel-aixlesbains.fr